

Spalničky v Evropě opět na vzestupu: je čas zkontrolovat si stav očkování / Measles on the rise again in Europe: time to check your vaccination status

11. březen 2025

Podle materiálu ECDC zpracovalo Oddělení epidemiologie infekčních nemocí, CEM, SZÚ

Zdroj: <https://www.ecdc.europa.eu/en/news-events/measles-rise-again-europe-time-check-your-vaccination-status>

Údaje o případech spalniček v Evropské unii a Evropském hospodářském prostoru (EU/EHP) za posledních dvanáct měsíců ukazují značný nárůst hlášení ve srovnání s rokem 2023. To naznačuje, že virus v regionu cirkuluje a počet případů se pravděpodobně zvýší během jara 2025. Očkování dvěma dávkami vakcíny proti spalničkám, příušnicím a zarděnkám (measles, mumps, rubella = MMR) je nejbezpečnějším a nejúčinnějším způsobem ochrany před tímto vysoce nakažlivým onemocněním. Osm z deseti osob, u kterých byly v EU/EHP v loňském roce diagnostikovány spalničky, však očkováno nebylo. Dospělé a rodiče vyzýváme, aby si zkontrolovali stav svého očkování a v případě pochybností se poradili se zdravotnickým pracovníkem.

Údaje uvedené v měsíční aktualizaci Evropského centra pro prevenci a kontrolu nemocí (ECDC) týkající se spalniček a zarděnek naznačují pokračující přenos spalniček v řadě zemí EU/EHP, přičemž v roce 2024 byl hlášen prudký nárůst případů. Po období neobvykle nízké aktivity spalniček během pandemie covid-19 byl v roce 2023 zpočátku zaznamenán nárůst, a to o 3 973 hlášených případů v EU/EHP.

V období od 1. února 2024 do 31. ledna 2025 byly spalničky diagnostikovány celkem u 32 265 osob. V tomto období hlásilo nejvyšší počet případů v rámci EU/EHP Rumunsko (27 568), Itálie (1 097), Německo (637), Belgie (551) a Rakousko (542). V tomto období zaznamenalo Rumunsko 18 úmrtí na spalničky a Irsko jedno úmrtí na spalničky.

Pokračující přenos svědčí o nedostatečné proočkovanosti proti tomuto preventabilnímu onemocnění - a to jak u dětí, tak u dospívajících i dospělých.

Spalničky jsou vysoce nakažlivé onemocnění. Snadno se přenáší z člověka na člověka vzduchem (například při kašli nebo kýchnutí nakažené osoby) a rychle se šíří v komunitách mezi lidmi, kteří nebyli očkováni nebo nejsou plně očkováni.

V roce 2024 byl vrchol počtu případů spalniček hlášených v EU/EHP zaznamenán v prvních šesti měsících roku. V souladu se sezónním průběhem onemocnění se očekává další nárůst počtu případů během jara 2025.

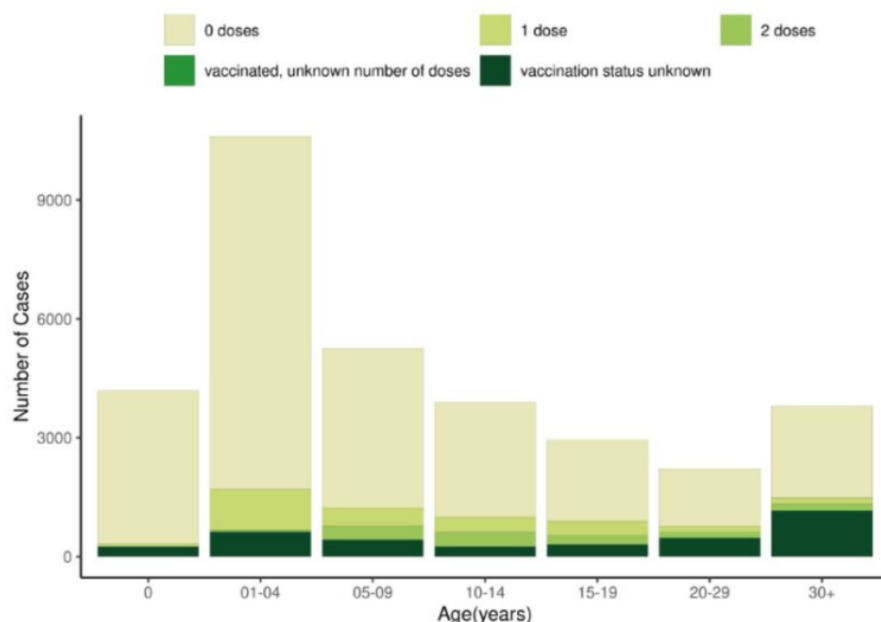
Suboptimální proočkovanost proti spalničkám v EU/EHP

Prevence epidemie spalniček a ochrana zranitelných skupin obyvatelstva vyžaduje, aby alespoň 95 % populace způsobilé k očkování obdrželo dvě dávky vakcíny MMR. Úroveň proočkovanosti v EU/EHP však stále nedosahuje tohoto cíle, přičemž odhady z roku 2023 ukazují, že takovou proočkovanost oběma dávkami hlásí pouze čtyři země (Maďarsko, Malta, Portugalsko a Slovensko).

To ponechává mnoho komunit zranitelných vůči spalničkám, včetně dětí, které nemohly být očkované z důvodu nízkého věku, nebo těch, které nemohou být očkované ze zdravotních důvodů, a proto se spoléhají na vysokou proočkovanost celé populace.

Počet případů spalniček podle věkových skupin a stavu očkování, EU/EHP, 1. únor 2024 až 31. leden 2025

Number of measles cases by age group and vaccination status, EU/EEA, 1 February 2024 to 31 January 2025

European Centre for Disease Prevention and Control. Measles and Rubella monthly report, 11 March, 2025

Proočkovanost proti spalničkám je v mnoha zemích EU/EHP stále suboptimální. Je třeba trvale zlepšovat proočkovanost rutinních imunizačních programů pro děti a odstraňovat tzv. imunitní kapsy (existence neočkovaných osob a jejich hromadění v určitých kolektivech) u dospívajících a dospělých, kteří v minulosti nevyužili možnosti očkování.

Na základě dostupných údajů mají malé děti ve věku od jednoho do čtyř let a dospělí ve věku od třiceti let, výrazný podíl na skupině neočkovaných osob, které se v loňském roce nakazily spalničkami.

Mezi osobami, u nichž byly spalničky diagnostikovány v období od začátku roku 2024 do začátku roku 2025 a které měly k dispozici informace o svém stavu očkování, bylo 25 503 (86 %) neočkovaných - to znamená, že osm z deseti osob, které v tomto období onemocněly spalničkami, nebylo očkováno. Totéž platí pro děti ve věku od jednoho do čtyř let (přestože

na tuto věkovou skupinu se zaměřují národní imunizační programy). Z dětí, u nichž byly k dispozici informace o jejich stavu očkování, nebylo v době onemocnění spalničkami očkováno 84 %.

Na spalničky není čas: zkontrolujte si stav očkování

Bezpečná a účinná vakcína se k prevenci spalniček používá již desítky let. Všechny země EU/EHP zařazují doporučené dvě dávky vakcíny MMR do svého národního imunizačního plánu. První dávka se obvykle podává mezi 12. a 15. měsícem věku a druhá dávka mezi třetím a sedmým rokem věku, přičemž mezi jednotlivými zeměmi existují určité rozdíly. K dosažení plné ochrany proti spalničkám jsou zapotřebí dvě dávky vakcíny MMR.

Infekční onemocnění, jako jsou spalničky, se pravděpodobně nebude šířit z člověka na člověka, pouze pokud dostatečně velká část populace získá imunitu. Tím je také zajištěna ochrana zranitelných skupin (tzv. kolektivní imunita), jako jsou kojenci do jednoho roku, kteří jsou spalničkám a jejich komplikacím vystaveni více, protože nemohli být očkováni z důvodu nízkého věku.

V případě epidemie spalniček nebo před cestou do země, kde se spalničky endemicky vyskytují, mohou zdravotníci v souladu s národními doporučeními doporučit včasnou dávku vakcíny MMR (tj. před dovršením jednoho roku dítěte). Tyto děti však budou muset i nadále dodržovat národní očkovací schéma (tj. kromě časně dávky by měly dostat dvě dávky vakcíny MMR v doporučeném věku, aby dosáhly plné imunity).

Spalničky mohou postihnout i dospělé, pokud nejsou očkováni - ať už plným očkováním, nebo proto, že již spalničky prodělali. Proto je stejně důležité, aby si dospělí zkontrolovali stav svého očkování a předešli tak onemocnění a dalšímu přenosu.

Vzhledem k tomu, že Světová zdravotnická organizace (WHO) hlásí přenos spalniček a jejich výskyt po celém světě, doporučujeme cestovatelům, aby si před cestou do zahraničí zkontrolovali stav svého očkování, protože trvá nejméně dva týdny po očkování než je vakcína MMR účinná.

Doporučení pro dospělé a rodiče/pečovatele

- Zkontrolujte stav očkování: ujistěte se, že vy i vaše děti máte aktuální očkovací schéma MMR, ať už zůstáváte doma, nebo plánujete cestovat.
- Pokud si nejste jisti svým stavem očkování nebo pokud potřebujete poradit s očkováním dětí, obraťte se na zdravotnického pracovníka.
- Dbejte na typické příznaky spalniček (jako zdravotník i jako potenciální pacient):
 - vysoká horečka
 - kašel
 - rýma
 - červené, slzící oči
 - charakteristická červená vyrážka, která obvykle začíná u linie vlasů a šíří se dolů na zbytek těla

Infekce spalničkami může vést k závažným komplikacím včetně zápalu plic, zánětu mozku (encefalitidy) a dokonce i k úmrtí.

Další zdroje:

- Zpráva ECDC o významných přenosných infekčních nemocech za 10. kalendářní týden, 1. – 7. března 2025 / ECDC Communicable Disease Threats Report, Week 10, 1–7 March 2025
- https://szu.gov.cz/temata-zdravi-a-bezpecnosti/nemoci-a-jejich-prevence/infekcni-nemoci/zpravy-ecdc-o-vyznamnych-prenosnych-infekcnich-nemocech/cdtr_2025/
- <https://szu.gov.cz/temata-zdravi-a-bezpecnosti/a-z-infekce/s/spalnicky-szu/>
- [Spalničky – základní informace o onemocnění](#)
- [St ručně hodnocení hrozeb: Spalničky na vzestupu v EU/EHP – s ohledem na veřejné zdraví](#)
- <https://www.nzip.cz/clanek/35-spalnicky>
- <https://www.nzip.cz/clanek/202-rizika-onemocneni-spalnickami-a-moznosti-prevence>